

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av utbildningen på
språkin introduktion i gymnasieskolan vid Kate-
dralskolan i Skara kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Katedralskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av utbildningen på språkintruktionsprogrammet under våren och hösten och 2016. Granskningen vid Katedralskolan i Skara kommun ingår i detta projekt.

Katedralskolan besöktes den 24 - 26 maj 2016. Ansvariga inspektörer har Matilda Yvede och Magnus Jonasson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av utbildningen på språkintruktionsprogrammet i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 41 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en publikation. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Skolinspektionen har följt två elevers utbildning vid språkintruktionsprogrammet i denna granskning. Elevnamnen *Arash* och *Sirwan* i denna rapport är fiktiva och används endast för att underlätta läsningen.

Bakgrundsuppgifter om Katedralskolan

Utbildningen vid Katedralskolan omfattar, förutom språkintruktionsprogrammet också 12 nationella program, såväl teoretiska som praktiska. Vid skolan finns det också utbildningar inom gymnasiesärskolan.

Katedralskolan Skara är den enda gymnasieskolan i Skara kommun. Skolan har en överenskommelse med Götene kommun, och tar vid språkintruktionsprogrammet även emot elever därifrån. Totalt går det 883 elever på skolan. Enligt redovisade uppgifter från rektor är 95 elever vid besökstillfället i utbildning vid språkintruktionsprogrammet. Rektorn uppger att den största ökningen av elever vid språkintruktionsprogrammet har skett under läsåret 2015/16.

Resultat

1. Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?

Frågeställningen fokuserar på i vilken omfattning huvudmannen, rektorn och skolpersonalen erbjuder eleverna en flexibel utbildning utifrån deras skiftande behov och förutsättningar. Det handlar om huvudmannens plan för utbildningen, kartläggning av elevernas kunskaper, den individuella studieplanen och hur den planen följs upp och omprövas. Forskning och identifierade framgångsfaktorer pekar på vikten av att riktlinjer finns för organisation och mottagande av nyanlända elever såväl som att en inledande bedömning genomförs av elevens kunskaper och erfarenhet. Framgångsfaktorer är också att utbildningen och undervisningen planeras och genomförs utifrån det bedömningen visar om elevens förutsättningar och behov samt att elevens utveckling mot utbildningens mål kontinuerligt utvärderas.¹

Flexibel utbildning

Inför granskningen av språkintruktionsprogrammet har huvudmannen redovisat en plan för utbildningen. Den planen anger att *"språkintruktionsprogrammet utformas för en enskild elev"*, men att inget hindrar att flera elever har en utbildning med samma innehåll. Elever kan läsa vid språkintruktionsprogrammet i upp till tre år. Skolinspektionen konstaterar att planen inte anger ramar för hur kartläggning av elevers utbildningsbakgrund, kunskaper och erfarenheter ska gå till. Inte heller motivationshöjande insatser omnämns.

De politiska företrädarna (ordförande och vice ordförande i nämnden) uppger att den nya plan som är under framtagande, och som ska beslutas om i september, kommer vara uppföljningsbar och svara mot nämndens övriga kvalitetsmål. Representanter från förvaltningen beskriver i intervju att nuvarande plan inte tydligt anger förutsättningar eller ram för utbildningen. Rektorn berättar i intervju att *"planen är tunn"* och att han skrev den under våren 2016, på uppdrag av förvaltningen. *"Den kommer att kompletteras från huvudmannens sida, de måste tala om vilka delar de vill ska vara med i planen för att ange ramen för utbildningen tydligare."* Lärarna berättar att de inte har sett den plan för utbildning som gäller för språkintruktionsprogrammet på Katedralskolan Skara, men att de vet att den finns.

¹ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

I intervju med rektorn framkommer att det finns tre olika grupper inom språkintroduktionsprogrammet. Grupperingarna bygger på elevernas kunskaper i svenska och vilka mål de läser mot. Grupp 3 studerar främst svenska som andraspråk, och mot målen i årskurs 3. Denna grupp läser även ämnena bild och idrott och hälsa. Grupp 6 läser svenska som andraspråk mot målen i årskurs 6 och engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa samt matematik. Grupp 9 läser svenska som andraspråk mot målen i årskurs 9 och biologi, bild, engelska, geografi, idrott och hälsa, kemi samt matematik. Det finns en flexibilitet för eleverna att studera ämnen mot målen i en annan årskurs, än den grupp de läser svenska som andraspråk med.

De två slumpvis utvalda eleverna som intervjuats går båda i Grupp 3. Lärarna berättar i intervju att eleverna primärt läser svenska under det första året på språkintroduktion och att under kommande år läser de fler ämnen. Majoriteten av eleverna, säger lärarna, kommer flytta från grupp 3 till grupp 6 efter sommaren eftersom *"vi måste släppa dem vidare uppåt, givetvis då vi ser att det är möjligt [utifrån deras kunskapsutveckling i svenska som andraspråk]"*. I samband med att elever byter grupp har lärarna sinsemellan överlämning av eleverna där de stämmer av hur långt eleverna har kommit i sin kunskapsutveckling i de olika ämnena.

Av intervjuer med rektorn, lärarna och studie- och yrkesvägledaren framkommer att det under året inte erbjudits några motivationshöjande insatser för eleverna på språkintroduktionsprogrammet. Således har ingen av de intervjuade eleverna heller fått möjlighet att ta del av motivationshöjande insatser. En av de intervjuade lärarna säger *"Jag skulle önska att eleverna fick fler möjligheter att prata svenska med andra elever [som går vid skolan]"*. Läraren beskriver vidare att det skulle vara gynnsamt om eleverna på språkintroduktionsprogrammet fick möjlighet att närvara på lektioner på nationella program, utan att studera för betyg.

Då båda de intervjuade eleverna går i grupp 3 har rektorn redovisat exempel på scheman för elever som läser i grupp 6 och 9. Vid genomgång av dessa scheman kan konstateras att elevernas genomsnittliga undervisningstid vid språkintroduktionsprogrammet motsvarar heltidsstudier.

Kartläggning

Huvudmannen uppger i sin redovisning till Skolinspektionen att kartläggning av nyanlända elever sker enligt Skolverkets stödmaterial. Att detta sker säkerställs genom återkoppling från verksamhetschefen till huvudmannen. Ordföranden för nämnden säger att de behöver se över vägen från *"start till mål"* på programmet. De kommer inte gå in i detalj och styra personalens arbete men att *"det viktiga är att säkerställa att det har god kvalitet"*. Representanter från förvaltningen har, enligt egen utsaga, inte angett några ytterligare riktlinjer kring in-

skrivning och fortlöpande kartläggning utöver de krav lagstiftningen ställer. *"De är inte förtydligade eller utvecklade"*. Rektorn uppger att de planerar att besöka Ystads gymnasium, som också deltar i Skolinspektionens granskning av språkintruktionsprogrammet. Detta för att ta del av hur den skolan arbetar och är organiserade gällande kartläggning och introduktion av nya elever vid språkintruktionsprogrammet.

I samband med att en elev kommer att börja på språkintruktionsprogrammet vid Katedralskolan har studie- och yrkesvägledaren ett inskrivningssamtal. Vid behov närvarar tolk. Under inskrivningen inhämtas bland annat adressuppgifter, kontaktuppgifter till anhöriga, ankomstdatum till Sverige samt till Skara. Gällande tidigare skolgång inhämtas information om eleven har gått i skola i tidigare hemland, samt vilken nivå och typ av skola det varit. Det finns även information om eleven tidigare gått i skola i Sverige och om eleven förstår, pratar, läser eller skriver svenska. Vidare ställs frågor kring elevens hälsa samt framtidsmål, mål med utbildningen. Utifrån inskrivningssamtalet bestäms sedan vilken undervisningsgrupp eleven ska börja i. Har eleven inte gått i skola i Sverige tidigare berättar studie- och yrkesvägledaren att den automatiskt börjar i Grupp 3. När inskrivningssamtalet är avklarat lämnas inskrivningsformuläret över till elevens blivande mentor. I intervju med lärare framkommer att de kompletteringar av uppgifter som görs därefter justeras i en papperskopia som enbart den ansvariga mentorn har tillgång till. En lärare berättar *"Vi har inte fått någon information från Arashs mentor om var han befinner sig i sin kunskapsutveckling och olika ämnen förutom den dokumentationen som gjordes i samband med inskrivningen. Sedan är han inte testad i alla ämnen."* Av intervjuer med rektorn och studie- och yrkesvägledaren framkommer att en elev får vänta som längst åtta veckor innan den kan påbörja sina studier vid språkintruktionsprogrammet efter inskrivningssamtalet. Studie- och yrkesvägledaren och lärarna uppger att det har varit en hög arbetsbelastning under läsåret, det har varit många nya elever som påbörjat sin utbildning löpande vid språkintruktionsprogrammet. Därför har det inte funnits de förutsättningar personalen hade önskat till att kartlägga elevernas kunskap i samband med inskrivningen.

Studie- och yrkesvägledaren berättar i intervju att när eleven påbörjar sina studier i en undervisningsgrupp inleds en kartläggning av elevens ämneskunskaper. Lärarna berättar att *"från början hade vi bestämt att vi skulle ha en kartläggningsgrupp, men det strandade redan från dag ett då vi fick in så många elever"*. Sirwan berättar att ingen har pratat med honom om tidigare skolgång men att i samband med inskrivningen fick han skriva ner vad han tidigare läst i sitt hemland. En lärare berättar att *"Kartläggningen behöver kompletteras med vad de har läst, hur inriktningen har sett ut, vad undervisningen har bestått av, vilka ämnen de*

har läst men även att dela upp det och följa upp kartläggningen i ett senare skede för att revidera och komplettera vilka kunskaper vi har om eleven."

Förkunskaper och behov

Som tidigare uppgetts har arbetsbelastningen varit hög för skolpersonalen vid språkintruktionsprogrammet under läsåret då det har varit en stor tillströmning av elever som påbörjat sina studier löpande på programmet. Detta uppges av såväl lärarna som rektorn även ha påverkat förutsättningarna till att bedöma elevens förkunskaper och behov.

Katedralskolan har upprättat individuella studieplaner för *Arash* och *Sirwan*. Planerna är inte fullständiga då de inte innehåller samtliga ämnen eleverna läser. *Arash* läser sedan ett par veckor tillbaka engelska, vilket inte finns angivet i den individuella studieplanen, inte heller på elevens schema. Elevernas mål på kort och lång sikt med utbildningen framgår inte i de individuella studieplanerna. Som tidigare framkommit läser båda de intervjuade eleverna i Grupp 3. Såväl elevernas respektive individuella studieplaner som deras scheman är identiska och har samma innehåll. Vid intervjuer med båda eleverna framkommer att de läser samma ämnen utifrån ett för gruppen gemensamt schema. Enligt lärarna finns möjlighet att läsa ämnen på olika nivåer, som till exempel engelska. Engelska ligger på schemat vid samma tillfälle för att elever i de olika grupperna ska kunna läsa engelska mot målen i den årskurs som passar eleven, baserat på elevens kunskapsnivå.

Arash säger "Mitt önskemål efter att lära mig svenska är att jag vill komma in på ett gymnasieprogram för att kunna läsa vidare". *Sirwan* berättar att han inte önskat att läsa fler ämnen än, eftersom han "måste läsa mycket svenska, bli lite starkare i språket".

Såväl lärare som de intervjuade eleverna beskriver att i Grupp 3 har vissa lektioner i svenska som andraspråk inriktats mot att förbereda eleverna och ge dem en begreppsförståelse inför ämnen de kommer att läsa framöver. Just nu inriktas begreppsförståelsen inom svenska mot matematik och geografi. *Arash* säger "Tanken med de här lektionerna är att vi ska lära oss mer begrepp inom ämnena, inte lära oss ämnena i sig". Av intervjuer med lärare framkommer att lärarna inte vet vad eleverna har för mål med utbildningen, vad de vill studera vidare till eller jobba med i framtiden. *Arash* uppger i intervju att han vill läsa vidare och utbildas till ingenjör. *Sirwan* vill bli polis. Av intervju med båda eleverna framkommer att ingen har pratat med dem om hur utbildningen ska utformas, vilka ämnen de ska läsa eller vilka mål de har med utbildningen på kort och lång sikt.

Arash berättar att han hade betyg med sig från tidigare skolgång, men att skolan uppgett att validering inte var möjligt *"De sa på rektorsexpeditionen att det inte gick att validera kompetensen"*. Av det formulär som upprättades för eleven i samband med inskrivningsformuläret framkommer det att eleven läst till och med årskurs 9 i sitt tidigare hemland. *Sirwan* har läst till och med årskurs 6 i sitt tidigare hemland. Utbildningen är dock utformad likadant för båda eleverna, de har likalydande individuella studieplaner och läser utifrån samma schema.

Lärarna problematiserar vid intervjutillfället kring möjligheter till att anpassa utbildningen efter elevernas förutsättningar och behov. En orsak till att möjligheterna är begränsade uppges vara den bristande samverkan med övriga gymnasiet, *"vi har inte ett smörgåsbord, då vårt samarbete med övriga gymnasiet inte är det bästa"*. En lärare säger att hen *"tror man måste bearbeta lärarna på de nationella programmen då det finns många som tror att eleverna måste ha betyg för att delta i kurserna"*. Lärarna som är mentorer för eleverna på språkintruktionsprogrammet är överens om att det skulle vara gynnsamt för eleverna i sin kunskapsutveckling om de gavs möjligheter till motivationshöjande insatser som exempelvis skuggning på nationella program eller språkpraktik, inom skolan eller på en extern praktikplats.

Uppföljning och utvärdering

Rektorn uppger vid intervju att det finns ett behov av att skapa systematik i arbetet med uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling *"ett av de mål vi har satt upp nu är att få ordning på alla styrdokument från det att eleven antas till dess att eleven slutar sin utbildning, vi behöver skaffa oss rutiner och en röd tråd i arbetet"*. Rektorn uppger vidare att man har avsatt dagar i juni där han tillsammans med personalen kommer att arbeta med att arbeta fram och fastställa rutiner och systematik för det arbetet utifrån de erfarenheter man gjort under det gångna läsåret. Representanter från förvaltningen säger i intervju att fokus under året har varit att *"planera flexibelt och hitta snabba lösningar"* för att elever ska kunna börja sin utbildning så snabbt som möjligt.

De intervjuade eleverna har olika kännedom om vad som krävs för att de ska gå vidare till Grupp 6. *Arash* säger att det är läraren som avgör när han kan gå vidare till nästa grupp. *Sirwan* vet inte vem som avgör när han är klar med ett ämne eller en kurs, *"men jag skulle vilja veta det."* Gällande elevernas vetskap om vem som avgör när de är klara med sin utbildning vid språkintruktionsprogrammet och kan gå vidare till ett nationellt program säger *Arash* *"Det där vet jag inte. Just nu är det väl språket jag behöver för att gå vidare, vad jag vet. Min ambition är att bli klar så snabbt som möjligt för att komma vidare. Ingen lärare har pratat med mig om hur lång tid de tror att det tar innan jag kan gå vidare till ett nationellt program"*. *Sirwan* berättar att *"Jag tror att det är min lärare, men jag vet inte"*. De

intervjuade eleverna har en samstämmig bild av de löpande tester som görs av deras kunskapsutveckling inom svenska. *Arash* säger att "Lärarna gör tester för att se vilka olika nivåer jag befinner mig på". *Arash* fortsätter berätta att "Jag tycker testerna är bra. Jag får återkoppling efter testerna, till exempel att jag måste bli starkare i att skriva, eller läsa mer". *Sirwan* säger att "Proven tycker jag är bra för att vi ska hänga med och se vad vi behöver lära oss mer av. Läraren återkopplar och talar om vad jag kan och vad jag behöver arbeta mer med.". *Sirwan* uttrycker dock att det vore önskvärt om lärare även stämmer av i vardagen om han följer med i undervisningen. Lärare berättar att eleverna vet vad som krävs för att de ska gå vidare från språkintröduktionen. Dels för att eleverna själv stämmer av sin kunskapsutveckling med lärarna, dels eftersom mentorn hjälper eleverna att planera sina studier.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att utbildningen inte i alla delar utformas så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov avseende omfattning och innehåll.

Planen för utbildningen anger inte ramar eller förutsättningar så att syftet med utbildningen, att ge eleverna en flexibel utbildning utifrån deras förutsättningar och behov, uppfylls.

Genomförandet av utbildningen vilar inte fullt ut på en kartläggning av elevernas förkunskaper och behov av utbildning. Innehållet i de individuella studieplanerna motsvarar inte innehållet i elevernas faktiska utbildning. Det saknas i viss utsträckning kännedom om elevernas mål med utbildningen. Eleverna involveras inte heller i utformningen av utbildningen.

Elevernas utbildning och kunskapsutveckling följs upp kontinuerligt av de undervisande lärarna, men det finns på skolan inga gemensamma och etablerade rutiner för detta.

2. Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?

Frågeställning fokuserar på om eleverna får studie- och yrkesvägledning av skolpersonalen som en integrerad del av deras utbildning, så att de får kunskap om och kan göra medvetna och självständiga val om sin studie- och yrkesinriktning. Det handlar alltså om att personalen på skolan ska informera och ge eleverna vägledning inför de val av kurser som erbjuds, om möjligheterna till fortsatta studier i och utanför gymnasieskolan och om framtida yrkesval och att den studie- och yrkesvägledning som elevernas får är en integrerad del av deras utbildning. En del av detta vägledningsarbete handlar också om att ge eleverna stöd i att formulera mål för sina studier. Vidare handlar det om att eleverna ska öka sin förmåga till studieplanering och att ta ställning till sin studie- och yrkesinriktning. Forskning visar på vikten av ett nära samarbete med omgivande samhälle för att utveckla utbildningen och dess kvalitet.²

Personal

Den studie- och yrkesvägledare som intervjuas ansvarar för vägledning av eleverna vid samtliga introduktionsprogram, gymnasiesärskolan samt en högsta-dieskola. Hen uppger i intervju att *"ungefär 50 procent av min heltidstjänst är vid introduktionsprogrammen"* men att *"det är svårt att uttala sig om hur mycket tid som ges språkintröduktion"*.

Rektorn säger i intervju *"vi har inte haft tillräckligt med studie- och yrkesvägledare."* Från och med höstterminen kommer dock eleverna att få stöd i detta då introduktionsprogrammen kommer att ha tillgång till studie- och yrkesvägledare på heltid.

Vägledning

Ingen av de intervjuade eleverna har fått vägledande information eller samtal, de uttrycker dock under intervjuerna en önskan om att få det. Studie- och yrkesvägledaren berättar att vägledningsarbetet vid språkintröduktionsprogrammet omfattar inskrivning av nya elever, information om fortsatta studier och yrkesliv till elever i Grupp 6 och Grupp 9. Detta innefattar exempelvis att hjälpa till med ansökningar till nationella program, folkhögskola och att stödja eleverna i att skriva CV till sommarjobb. Lärarna uppger att *"I svenska som and-*

² Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

raspråk känner jag att vi skulle kunna ta upp det här mycket tidigare, det kommer lite som en överraskning för eleverna att det är så mycket de ska kunna och hinna med [för att nå sina mål med utbildningen].”

Lärarna berättar att de brukar problematisera med eleverna kring deras förförståelse av olika yrkesalternativ genom att exempelvis prata med dem om att det är vanligt att både män och kvinnor arbetar inom förskola. Så att de inte låter sina val begränsas av en föreställning om att det bara är ett visst kön som kan arbeta med ett visst yrke, till exempel att även män kan arbeta som undersköterskor och att det är ett bristyrke.

Medvetna och självständiga val

Det finns vid Skolinspektionens verksamhetsbesök inga rutiner eller kontinuerliga insatser framarbetade för att säkerställa att elever i Grupp 3 får stöd i att fatta medvetna och självständiga val, detta finns däremot när eleverna går över till Grupp 6 och Grupp 9. Det framkommer av intervjuerna att elever i Grupp 3 i dagsläget själva får söka upp Studie- och yrkesvägledaren om de behöver få stöd i planering av sina framtida studier och av sitt yrkesliv.

Integrerad del av utbildningen

Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen ibland deltar vid arbetsplatsträffar med lärarna. Antingen när lärare vill ta upp något specifikt, eller när studie- och yrkesvägledaren önskar göra det. Utifrån inkommen dokumentation samt intervjuer med rektorn, lärarna och studie- och yrkesvägledaren framkommer att studie- och yrkesvägledaren i samband med terminsstart varit inne och presenterat sig och sitt uppdrag för undervisningsgruppen. Båda de intervjuade eleverna påbörjade sin utbildning en bit in i terminen och har därför inte varit med vid denna presentation. På grund av den höga arbetsbelastning som har varit uppger studie- och yrkesvägledaren att det inte har varit möjligt att genomföra fler insatser från hens håll som en integrerad del av elevernas utbildning. Av intervjuerna framkommer att det i övrigt inte getts några insatser där ämnesplanernas centrala innehåll kopplats till elevernas framtida studie- och yrkesval.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att eleverna vid språkintruktionsprogrammet inte i tillräcklig omfattning ges studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval.

Eleverna får begränsade möjligheter till vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Det är huvudsakligen eleverna som studerar i Grupp 6 och 9 som får studie- och yrkesvägledning.

Sammantaget innebär detta att samtliga elever inte ges möjligheter att göra medvetna och självständiga val och mål för sin studie- och yrkesinriktning under sin löpande studietid vid språkintruktionsprogrammet.

3. Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Frageställning fokuserar på i vilken grad elevhälsan arbetar hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande, och i detta arbete samverkar med övriga personalgrupper på skolenheten. Främst i syfte att stödja elevens utveckling mot målen för utbildningen. Tillgången till elevhälsa bedöms på huvudmannanivå. Frågan om hur elevhälsan arbetar gentemot eleverna bedöms på skolenhetsnivå. Forskning och en identifierad framgångsfaktor pekar på vikten av att det finns samsyn i förhållningssätt där all personal tar ett gemensamt ansvar och att de nyanlända eleverna är hela skolans angelägenhet.³

Tillgång

Eleverna på språkintruktionsprogrammet har på skolan tillgång till specialpedagog, skolsköterska och kurator. Skolpsykolog finns tillgång till genom kommunens centrala elevhälsa. Skolläkare kontaktas vid behov. Under läsåret har två tjänster som specialpedagog varit vakanta vid skolan. Förhoppningen är att båda dessa ska vara tillsatta tills höstterminens start. I intervju med representanter från förvaltningen uppges *"vi säkerställer tillgången [till de olika kompetenserna i elevhälsan] genom avstämmningar med rektor som uttrycker eventuella behov"*. I intervju med rektorn uppges att det *"finns inget fulltaligt elevhälso-team för de här eleverna i dagsläget, vi har inte tillräcklig tillgång till skolsköterska eller kurator."* I intervju med representanter från elevhälsan framkommer att det i dagsläget finns en specialpedagog vars resurser fördelas över hela gymnasieskolan. *"Det får konsekvenser för eleverna att det inte finns tillgång till specialpedagog, många lärare gör enkla utredningar innan de kommer till samråd [med elevhälsan] men visst får det konsekvenser."*

Hälsofrämjande arbete

I samband med inskrivningssamtalet som eleverna har tillsammans med studie- och yrkesvägledaren och, i förekommande fall, tolk får eleverna fylla i en

³ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

elevhälsoenkät. Utifrån svar på enkäten prioriteras ordningen eleverna kallas till hälsobesök hos skolsköterskan. Representanter från elevhälsan berättar att *"Med den stora elevtillströmningen har vi varit tvungna att prioritera vilka elever som främst skulle få hälsobesök."* I hälsoenkäten finns även frågor om eleven behöver prata med någon, och i sådana fall tar kuratorn kontakt med eleven.

Rektorn berättar i intervjun att hälsobesöken för eleverna på språkintröduktion *"legat efter lite i tid, men det håller på att lösa sig nu"*. Elevhälsan berättar att det hälsofrämjande arbetet inte varit tillräckligt utifrån hur situationen med det ökade elevantalet och vakanta tjänster sett ut under året. Eleverna i grupp 3 har inte omfattats av några hälsofrämjande åtgärder. En av de insatser elevhälsan håller i just nu kopplat till språkintröduktion är en så kallad tjejgrupp i grupp 6.

Representanter från elevhälsan beskriver att de under läsåret inte haft förutsättningar att utföra sitt uppdrag i alla delar. Vid tillfället för intervjun berättar representanterna att de snart är i fas med hälsobesöken. Från och med hösten kommer hälsobesök fullt ut att kunna genomföras samband med att eleven påbörjar sin utbildning. Alla elever i grupp 3 har haft hälsobesök med tillhörande hälsosamtal, som är en del i det hälsofrämjande arbetet, utom de elever som skrivits in sent under vårterminen 2016.

Förebyggande arbete

Representanter från elevhälsan berättar att det enda som kan sägas utgöra en del av förebyggande arbete som eleverna på språkintröduktion fått ta del av under läsåret har varit hälsobesöken. Av intervjun med representanter från elevhälsan framkommer inte om det vid elevhälsobesöken identifierats några behov av förebyggande arbete.

Rektorn uppger i intervju att han *"kan se att det finns ett behov av att kunna sätta in fler insatser kring elevernas mående."* Det finns, berättar lärarna, ett behov hos eleverna att få prata om exempelvis stress, kränkningar och värdegrund *"Ofta kommer de [eleverna] till oss, men det är inte alltid vi räcker till"*.

Åtgärdande arbete

Elevhälsans kompetenser har samråd tillsammans med rektorn, en gång i veckan. På samråden analyseras enskilda elevärenden *"när en elev inte fungerar i skolan"*. Där förs bland annat diskussioner om elevernas studieplaner eller scheman, i de fall det kan vara relevant att anpassa exempelvis studietakten. Elevhälsan berättar att ingen av de intervjuade eleverna tagit del av elevhälsans åtgärdade arbete, vilket bekräftas av eleverna själva.

Sirwan berättar att han blir stressad i skolan av att *"det går lite snabbt, jag får massa papper och jag får panik när jag ser alla papper. Jag kan inte riktigt fokusera"*

ibland". Sirwan tror inte lärarna vet om detta, utan försöker själv hantera sin situation genom att gå igenom papperna med lexikon på sitt hemspråk. "Men ibland orkar jag inte för jag är så stressad". Under lärarintervjun framkommer det att lärare har kännedom om detta "Han kanske skulle behöva få träffa en specialpedagog för sin läsning". Lärare berättar vidare att även de skulle behöva handledning av en specialpedagog för att kunna möta Sirwan. Som tidigare berättas i rapporten har det inte funnits möjlighet att tillgodose elevernas behov av specialpedagogisk kompetens vid språkintruktionsprogrammet då två tjänster har varit vakanta under läsåret. Såväl rektorn, lärarna som representanterna för elevhälsan uppger att det som en del i det åtgärdande arbetet finns ett stort behov av specialpedagogisk kompetens vid språkintruktionsprogrammet. Elevhälsans representanter berättar att det inte alltid är lätt att identifiera om en elevs problematik i inlärningssituationen är kopplat till språket eller om det är andra faktorer som spelar in såsom elevens kognitiva förmåga. Elevhälsan refererar under intervjun till exempel där problematiken varit av kognitiv natur och där de efter inledande tester av specialpedagogen och efterföljande utredning av elevhälsan kommit fram till att elever tillhört grundsärskolans elevkrets och inte grundskolans.

Elevhälsans samarbete med skolans personal

Representanter från elevhälsan berättar att *"Vi har inte samma samverkan med mentorerna på språkintruktionsprogrammet som vi har på samma sätt på de övriga programmen. Här finns inte den typen av 'ingångar'".*

Det finns dock viss samverkan mellan elevhälsan och skolans personal inom språkintruktionsprogrammet. Lärarna berättar att *"det har varit bra, men trycket är så stort och då har det blivit mindre. Det fungerar inte som det ska nu".* Vidare beskriver lärarna att *"Det har varit bättre, förut var de [elevhälsan] ofta med på våra konferenser, då kom de ofta ner åtminstone varannan vecka. Nu är deras arbetsbörda så stor så nu har det inte varit möjligt och det är något vi saknar".* Såväl lärarna som elevhälsan beskriver att arbetsbördan har varit stor under det gångna läsåret, och att detta påverkat samarbetet mellan elevhälsan och skolans övriga personal

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att Katedralskolan till viss del bedriver ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal vid språkintruktionsprogrammet.

Eleverna vid språkintruktionsprogrammet, vid Katedralskolan, har tillgång till samtliga de kompetenser som elevhälsan ska innehålla.

Elevhälsan har inte haft förutsättningar att bedriva ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete i nära samarbete med skolans övriga personal

under det gångna läsåret. Arbetsbelastningen har varit hög och det har bland annat saknats tillgång i tillräcklig omfattning till skolsköterska och specialpedagogisk kompetens.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om elevernas utbildningsbehov på språkintröduktion tillgodoses, och om eleverna på detta program får stöd och vägledning under sin utbildning och inför fortsatta studier och yrkesliv.

För att uppfylla detta syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1) Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?
- 2) Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?
- 3) Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Metod och material

Granskningsdesignen utgår från två elevers skolsituation på språkintröduktionsprogrammet. Information till granskningen samlas in genom dokumentstudier i form av verksamhetsredogörelse och annan dokumentation från skolenheten som belyser arbetet inom språkintröduktionsprogrammet. Dokumentstudier kompletteras med intervjuer med elever, pedagoger, elevhälsa, handledare, studie- och yrkesvägledare, rektor samt representanter för huvudmannen.

Skolinspektionen har inför granskningsbesöket begärt att få ta del av den dokumentation som finns kring eleverna i form av plan för utbildningen, individuell studieplan samt underlag av bedömningar av elevens kunskaper för upprättande av planen samt elevernas schema. Skolinspektionen har också begärt få in dokumentation av gymnasieenhetens systematiska kvalitetsarbete avseende språkintröduktionsprogrammet samt eventuell information avseende språkinformationsprogrammet på skolan som kan vara av vikt för granskningen.